

Nhớ rừng

(Lời con hổ ở vườn Bách thú)

Tặng Nguyễn Tường Tam

Gặm một khối căm hờn trong cũi sắt,
Ta nằm dài, trông ngày tháng dần qua,
Khinh lũ người kia ngạo mạn, ngẩn ngơ,
Giương mắt bé giễu oai linh rừng thẳm,
Nay sa cơ, bị nhục nhằn, tù hãm,
Để làm trò lạ mắt, thú đồ chơi,
Chịu ngang bầy cùng bọn gấu dở hơi,
Với cặp báo chuồng bên vô tư lự.

Ta sống mãi trong tình thương nỗi nhớ
Thủa tung hoành, hống hách những ngày xưa.
Nhớ cảnh sơn lâm, bóng cả, cây già,
Với tiếng gió gào ngàn, với giọng nguồn hét núi,
Với khi thét khúc trường ca dữ dội,

Ta bước chân lên, đồng dục, đường hoàng,
Luộn tấm thân như sóng cuộn nhịp nhàng,
Vòng bóng âm thầm, lá gai, cỏ sắc.
Trong hang tối, mất thần khi đã quá,
Là khiến cho mọi vật đều im hơi,
Ta biết ta chúa tể cả muôn loài,
Giữa chốn thảo hoa không tên, không tuổi.

Nào đâu những đêm vàng bên bờ suối,
Ta say mồi đứng uống ánh trăng tan?
Đâu những ngày mưa chuyển bốn phương ngàn,
Ta lặng ngắm giang san ta đổi mới?
Đâu những bình minh cây xanh nắng gội,
Tiếng chim ca giấc ngủ ta tưng bừng?
Đâu những chiều lênh láng máu sau rừng
Ta đợi chết mảnh mặt trời gay gắt,
Để ta chiếm lấy riêng phần bí mật?
– Than ôi! Thời oanh liệt nay còn đâu?

Nay ta ôm nỗi uất hận ngàn thu,
Ghét những cảnh không đời nào thay đổi
Những cảnh sửa sang, tầm thường, giả dối:
Hoa chăm, cỏ xén, lối phẳng, cây trồng;

Dải nước đen giả suối, chẳng thông dòng,
Len dưới nách những mô gò thấp kém;
Dầm vùng lá hiền lành, không bí hiểm,
Cũng học đòi bắt chước vẻ hoang vu
Của chốn ngàn năm cao cả, âm u.

Hỡi oai linh, cảnh nước non hùng vĩ;
Là nơi giống hằm thiêng ta ngự trị,
Nơi thênh thang ta vùng vẫy ngày xưa,
Nơi ta không còn được thấy bao giờ!
Có biết chăng trong những ngày ngao ngán,
Ta đương theo giấc mộng ngàn to lớn
Để hồn ta phảng phất được gần người,
– Hỡi cảnh rừng ghê gớm của ta ơi!⁽¹⁾

(1) Bản in trong tập *Mấy vần thơ*, năm 1935 (những chỗ khác biệt được in đậm):

NHỚ RỪNG

(Lời con hổ ở vườn Bách thú)

Tặng Nguyễn Tường Tam

*Gặm một khối căm hờn trong cũi sắt,
Ta nằm dài, trông ngày tháng dần qua,
Khinh lữ người kia ngao mạn, ngẩn ngơ,
Giương mắt bé giễu **cái oai** rừng thẳm,
Nay **bị sa cơ**, nhục nhằn, tù hãm,
Làm một trò lạ mắt, thứ đồ chơi,
Bị ngang bầy cùng bọn gấu dở hơi,
Vói cặp báo chuồng bên vô tư lự.*

Ta sống mãi trong tình thương nỗi nhớ
Thủa tung hoành, hống hách những ngày xưa.
Nhớ **cõi** sơn lâm, bóng cả, cây già,
Với tiếng gió gào ngàn, với giọng nguồn hét núi,
Với khi thét khúc trường ca dữ dội,
Ta bước chân lên, đông dặc, đường hoàng,
Lượn tấm thân như sóng cuộn nhịp nhàng,
Vờn **những đám** âm thầm, lá **dài**, cỏ sắc.
Trong hang tối, mắt thần khi đã quắc,
Là khiến cho mọi vật đều im hơi.
Ta biết ta **là** chúa tể cả muôn loài,
Trong chốn **cỏ** hoa không tên, không tuổi.

Nào đâu những đêm vàng bên bờ suối,
Ta say mồi đứng uống ánh trăng tan?
Đâu những ngày mưa chuyển **động** bốn phương ngàn,
Ta lặng ngắm cảnh giang san ta đổi mới?
Đâu những **buổi** bình minh cây xanh nắng gội,
Tiếng chim ca giấc ngủ ta tưng bừng?
Đâu những **buổi** chiều lênh láng máu sau rừng
Ta **đợi tắt** mảnh mặt trời gay gắt,
Để chiếm lấy phần tối tâm bí mật?
Than ôi! Thời oanh liệt nay còn đâu?

Nay ta ôm **nỗi** hận ngàn thâu,
Ghét những cảnh không đời nào thay đổi,
Những cảnh sửa sang, tầm thường, giả dối:
Hoa chăm, cỏ xén, lối phẳng, cây trồng;
Dải nước đen giả suối, chẳng thông dòng,
Lấn lút bên những mô gò thấp kém;
Dẫm vũng lá hiên lành, không bí hiểm,
Cũng học đòi bắt chước vẻ hoang vu
Của chốn ngàn năm cao cả, âm u.

Hỡi **cảnh oai linh**, nước non hùng vĩ!
Là nơi giống hăm thiêng ta ngự trị,
Là nơi ta thênh thang vùng vẫy ngày xưa
Nơi ta **chẳng** còn **mong** được thấy bao giờ!
Có biết chẳng trong những ngày ngao ngán,
Ta đang theo giấc mộng ngàn to lớn
Để hồn ta phảng phất được gần người,
Hỡi cảnh rừng ghê gớm của ta ơi!

Lựa tiếng đàn

Gửi cho bạn Mỹ thuật ở Hà Nội

Trong nhà tranh, một mình tôi than thở,
Vội cây đàn, tập giấy. Các anh xa.⁽¹⁾
Sáng hôm nay, sương biếc tỏa mờ mờ.
Như hương khói đượm đầu cau, mái rạ
Ánh hồng tía rắc ngọc châu trên lá,
Trời trong xanh, chân trời đỏ hây hây,
Tiếng chim xuân nhí nhảnh ở trong cây.
Cảnh vui thế, sao tôi còn buồn nữa?

Bởi vì gió ở đây trong trẻo quá:
Tiếng đàn tâm reo rất nẩy càng cao,
Bởi vì đây, duy có nàng Ly Tao
Vội bao nỗi tiếc thương hồi quá vãng
Vẫn cùng tôi ở chung nhà bầu bạn.

(1) Bản *Mấy vần thơ* (1935): Với **chiếc** đàn, tập giấy. Các anh xa. (Tất cả chú thích của biên tập. Những chú thích khác có ghi rõ).

Tôi bùi ngùi âu yếm mỗi bi ai,
Và để sầu tư mơn trớn lòng tôi,
Nên cảnh đẹp lại thêm chiều mai mả.⁽¹⁾

Tôi muốn sống cuộc đời thi sĩ, để
Uống say nồng, nhưng chỉ thấy chua cay,⁽²⁾
Tìm mộng vàng trên cảnh trời mây,
Mây thường biến: trời, như lòng, tẻ ngắt.
Bạn ơi! Lăn lóc trong đời mỹ thuật,
Như các anh, vui sướng trẻ trung sao!
Các anh đi len lỏi giữa xôn xao,
Và cười cợt ở trong luồng gió bụi;
Đạp vang gót trên bờ hè Hà Nội,
Rủ nhau xem vẻ đẹp của lằm than,
Thấy hình tiên ngay giữa đám trần gian.
Và bơi đò lên những màu u ám.⁽³⁾

(1) Bản Mấy vần thơ (1935):

Với **những** nỗi tiếc thương hồi quá vãng
Cùng tôi ở chung nhà lằm bấu bạn.
Tôi bùi ngùi âu yếm mỗi bi ai,
Và để **nỗi** sầu mơn trớn lòng tôi,
Nên cảnh đẹp lại **ra** chiều mai mả.

(2) Bản Mấy vần thơ (1935): **Đốc chén mơ màng**, nhưng chỉ thấy chua cay.

(3) Bản Mấy vần thơ (1935):

Các anh để tâm hồn tự do như ngọn sóng trào,
Và cười cợt ở trong **trường** gió bụi;
Đạp vang gót trên bờ hè Hà Nội,
Rủ nhau xem **cái** đẹp **nơi** lằm than,
Tìm cảnh tiên ở giữa trần gian.
Và bơi đò lên những màu u ám.